

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
КАФЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ

МОВА І ПРАВО

*Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної
конференції*

(м. Дніпро, 17 жовтня 2023 року)

Дніпро
2023

УДК 81.114:347
М 74

*Рекомендовано до друку Науковою радою
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ (протокол № 3 від 15.11.2023)*

М 74 Мова і право : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 17 жовт. 2023 р.) ; за заг. ред. к.філол.н., доц. О. В. Максименко, д.філол.н., доц. І. В. Царьової. Дніпро : ДДУВС, 2023. 288 с.

ISBN 978-617-8035-52-5

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, у якій взяв участь професорсько-викладацький склад закладів вищої освіти України. Тематика тез охоплює актуальні проблеми юридичної термінології, юридичної лінгвістики та психолінгвістики, мовні процеси в суспільстві, питання медіаосвіти та медіавпливів на аудиторію, професійної спрямованості іноземної мови, вивчення мов у контексті міжкультурної комунікації, правові аспекти в культурологічному вимірі (література, мистецтво, журналістика).

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції можуть бути використані викладачами для підготовки до занять із української та іноземної мов, а також для розроблення підручників та посібників, які б передбачали достатню мовну підготовку старшокласників, здобувачів вищої освіти, слухачів магістратури та ад'юнктури.

У авторській редакції

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

О. В. Максименко

завідувач кафедри українознавства та іноземних мов, к. філол. наук, доцент

А. М. Поповський

д-р філол. наук, професор, професор кафедри українознавства та іноземних мов

І. В. Царьова

д-р філол. наук, доцент, професор кафедри українознавства та іноземних мов

(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів

ISBN 978-617-8035-52-5

© ДДУВС, 2023
© Автори, 2023

Новікова О. The use of digital resources when teaching a foreign language ...	191
Оверчук О. Деякі аспекти вивчення сучасної української юридичної термінології	193
Пескова Л. Лінгвоперсоналізація польського вченого-історика в наукових розвідках про сучасну війну в Україні	195
Перцева В. Особливості термінологічної лексики нормативно-правового акта	197
Пилипенко В. Мова ворожнечі як підстава притягнення до відповідальності за порушення правил і методів ведення війни	199
Полішко О. Актуальні проблеми юридичної термінології у перекладі на англійську мову	202
Попович А. Use of English language during the interaction of law officers with the population	207
Поповський А. Виборюймо повноправне право на високу культуру мови – важливого чинника державотворчого, інтелектуального і духовного розвитку українського суспільства	209
Решитько А. Поняття та особливості юридичної англійської мови	215
Риндич А. The concept of “law multiplicity”	216
Руденко А. Нематеріальна культурна спадщина в національній кухні	218
Сазанова Л. English can become the language of the business communication in Ukraine	220
Самайлова Ю., Василенко В. The place of the English language in the professional formation of prospective legal specialists in the conditions of European integration	223
Серга Д. The challenges in learning modern legal English	225
Синиціна Ю. Як об’єднати поняття «борщ» з поняттями «інформаційно-комунікаційні технології», «інформаційна безпека», «кібербезпека», «воєнний стан в Україні»	227
Сиротюк Я. Флороназви в польській та українській метафоричних номінаціях	230
Сич О. Linguistic termsnology fragmentation in Ukrainian and international context	232
Сільченко В. Лінгвопрагматичний аспект побутування сучасного українського й польського рекламного продукту	234
Скурідін Р. Українська мова в юриспруденції: шляхи вдосконалення	237
Скурідін Р. Борщ: український символ і культурний феноен	240

Олена ОВЕРЧУК, кандидат
філологічних наук, старший
викладач кафедри українознавства
Харківського національного
університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Перед сучасними дослідниками, коло наукових інтересів яких зосереджується на перетині феноменів мови й права, як невіддільних складових правового суспільства, постала актуальна проблема зумовлена необхідністю досконалого мовного забезпечення законодавчих процесів в українській державі, а отже, створення лінгвістичного категоріального апарату, стандарти якого допомогли б зробити правничий текст чітким і зрозумілим за своїм змістом.

Проблема мови законодавства тісно пов'язана з питанням юридичної термінології, від точності, ясності та зрозумілості якої залежить і стан мови права в цілому. Адже юридичні терміни, як виразники правових явищ і понять, функціонуючи в мовно-правових сферах законодавства, документації, юридичних наук, становлять значний і надзвичайно важливий прошарок української літературної мови.

Увага до юридичної термінології та її розбудови на власній національній основі, ступінь розробленості й упорядкування, стан і глибина її наукового вивчення є показниками рівня розвитку держави, суспільства, нації, національної свідомості та правосвідомості, національної духовної культури в різних її проявах – культури правової та політичної, мовної та інтелектуальної тощо [2]. Попри значну увагу до проблем юридичної термінології представників як правових, так і лінгвістичних наукових шкіл, серед яких Н. Артикуца, С. Головатий, В. Демченко, Ю. Зайцев, С. Кравченко, О. Сербенська, Г. Онуфрієнко, Ю. Прадід, Н. Руколянська, І. Усенко, О. Юрчук та інші, в Україні вона досліджена поки що не на достатньому рівні. До того ж процес формування юридичної термінології, яка є однією із найдавніших терміносистем української мови, активно триває й сьогодні. Тому вивчення питання основних тенденцій розвитку сучасного українського термінознавства в галузі юридичної термінології, функціонування юридичних термінів у теоретичному й практичному аспектах, розв'язання важливих проблем юридичного термінознавства є актуальним і потребує подальшої розробки.

Як зазначає Н. Артикуца, сучасна юридична термінологія характеризується наявністю низки актуальних проблем, зокрема: відтворення процесу формування української юридичної термінології у широких

хронологічних рамках на фоні державно-правового та етнічно-мовного розвитку суспільства; реконструкція лексичного складу і структури терміносистем на всіх етапах її історії; показ ретроспективи змін та їх динаміки як у межах окремої термінологічної одиниці, так і цілих термінологічних об'єднань [1].

Юридична термінологія становить собою динамічну знакову систему, що постійно розвивається, збагачується новими поняттями й реаліями, які іноді випереджають процеси їх остаточного закріплення в правових текстах, що спричиняє появу колізій у праві й потребує ретельного вивчення як мовознавців, так і правників. Саме тому для вітчизняного законодавства важливим є розв'язання проблеми упорядкування термінології, перш за все законодавчої, кодифікації термінів у законодавчих актах, забезпечення їх точності та достовірності.

На жаль, функціонування юридичної термінології в правових текстах, як правило, супроводжується наявністю цілої низки негативних мовних явищ, зокрема: непослідовне вживання термінологічних одиниць, порушення логіки викладу, калькування, використання русизмів, діалектизмів, жаргонізмів, сленгу тощо. Ускладнюють трактування правових норм, засвідчують низький рівень культури правових текстів часто недоречні й невиправдані синонімія та полісемія термінологічної лексики. Тому питанню добору адекватних юридичних понять, їх взаємозаміни повинна надаватися особлива увага з боку законодавців і дослідників правових текстів.

Актуальною також є проблема перекладу юридичних термінів. Щоб не допустити порушення структури оригінального терміну, його тлумачення перекладачеві важливо враховувати не тільки законодавчі, а й лінгвокультурологічні особливості. З цією метою особливого звучання набуває питання розробки й впровадження єдиних термінологічно вивірених та науково обґрунтованих з юридичної та з лінгвістичної точки зору перекладацьких словників юридичних термінів.

Отже, значний розвиток термінології, зумовлений процесами глобалізації суспільства, спричинив посилену увагу науковців до вивчення проблем сучасної української юридичної термінології. Проте чимало питань юридичного термінознавства залишаються відкритими. Так, подальшої розробки потребує питання формування усталеної системи юридичних термінів, унормування термінології законодавства, вирішення якого можливе тільки за умов тісної співпраці лінгвістів та правників.

Список використаних джерел

1. Артикуца Н. Проблеми і перспективи вивчення юридичної термінології. Право України. 1998. № 4. С. 56–57.
2. Хохрякова Л. Юридична термінологія та проблеми її вивчення на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) у внз. Вісник Маріупольського державного гуманітарного університету. Серія: філологія. 2009. № 2. С.393-402.